

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179 / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16> (дата звернення: 21.02.2018).
2. Бандурка А. М. Конфліктологія. Харьков : Ун-т внутр. дел, 1997. 356 с.
3. Гіренко С. П. Стан, перспективи та досвід формування конфліктологічної культури майбутніх працівників патрульної та кіберполіції. *Право і Безпека*. 2016. № 4 (63). С. 121–127.
4. Гіренко С. П. Формування конфліктологічної культури майбутніх працівників поліції в умовах реформування системи первинної професійної підготовки // Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 8 квіт. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 47–51.
5. Карабаш Д. В., Козаченко Е. В. Профессиональная направленность развития коммуникативной культуры сотрудников полиции в системе повышения квалификации и переподготовки кадров. *Общество и право*. 2013. № 2 (44). С. 296–300.
6. Щербакова О. И. Контексты в конфликтологии : монография. М. : МГГУ им. М. А. Шолохова, 2006. 80 с.
7. Thomas K. W. Conflict and Conflict Management. Handbook of Industrial and Organizational Psychology. Chicago : Rand McNally, 1976. Pp. 5–11.

Отримано 28.02.2018

УДК 378.6

Володимир Миколайович КЛАЧКО,

професор кафедри управління та роботи з персоналом

Національної академії внутрішніх справ (М. Київ),

кандидат педагогічних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0172-3599>

ПІДГОТОВКА УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МВС УКРАЇНИ

Присвячено проблемі розробки педагогічної системи підготовки майбутніх магістрів до управлінської діяльності у вищих навчальних закладах МВС України. Під час розробки і реалізації педагогічної системи підготовки управлінських кадрів в НАВС використовувався для її характеристики цільовий, змістовний, діяльнісний, управлінський і результативний компоненти. Умовою ж ефективного функціонування системи є своєчасна орієнтація слухача на переважну спеціалізацію в одній з сфер правоохоронної діяльності.

Перетворення, які відбуваються в державі, в тому числі реформування в системі МВС, вимагають змін у поглядах на концепцію управління органами внутрішніх справ, характері їх оперативно-службових завдань, змісті та специфіці діяльності правоохоронців. Це, в свою чергу, спонукають до висунення якісно нових вимог до системи професійної освіти, рівня компетентності фахівців-професіоналів,

структури і змісту професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів МВС України, їх готовності до управлінської діяльності.

Нових аспектів набуває стала педагогічна проблема професійної освіти, дослідженню якої присвячені роботи С. У. Гончаренка, І. А. Зязюна, В. А. Козакова, О. М. Пехоти, С. О. Сисоевої, Н. Г. Ничкало. Деяка проблематика, пов'язана з готовністю майбутніх магістрів до управлінської діяльності, знайшла відображення в публікаціях педагогів і психологів, в тому числі тих, які працюють чи працювали в правоохоронній сфері діяльності (О. Д. Сафін, В. М. Синьов, О. В. Діденко, В. І. Звягінцев, Л. Є. Мерзляк, М. М. Васирина, Е. Н. Коротков, М. Л. Новожилов, М. І. Нещадим, В. В. Стасюк, В. В. Ягупов, Н. А. Давидов, В. О. Бойко, В. С. Маслов, В. І. Пліско, Р. Д. Санжаєва та ін.). Разом з тим, питання створення педагогічної системи підготовки майбутніх керівників-правоохоронців до управлінської діяльності досліджені на нашу думку не в повній мірі.

Нині існують суперечності: між реальними потребами МВС України у кваліфікованому управлінні органами внутрішніх справ та практичною їх реалізацією; змістом професійної підготовки майбутніх магістрів до управлінської діяльності та вимогами до знань, умінь і навичок та професійних якостей, які б спонукали майбутніх керівників ОВС до ефективного виконання своїх управлінських функцій. Необхідність вирішення цієї проблеми висуває принципово нові вимоги перед вітчизняною вищою школою, усією системою освіти.

Тлумачення у вітчизняній науці поняття педагогічної або освітньої системи надто розпливчаті, не однозначні. Відповідні терміни відсутні у фундаментальній роботі С. У. Гончаренка [1]. Іноді змішують поняття педагогічної системи і системи освіти як певної структури вищих навчальних закладів. Так, у підручнику А. А. Реана та ін. термін «освітні системи» визначений як «ті соціальні інститути, чия мета - освіта людини». Автори відзначають, що «освітні системи, як і будь-які системи взагалі, мають свою структуру, складаються з певних елементів, які взаємопов'язані між собою. Взаємодія різних елементів освітньої системи або її підсистем направлена на досягнення загальної для системи мети, загального позитивного результату» [4, с. 346].

Поняття педагогічної системи «домінує в педагогіці» стверджує Т. І. Льовченко. Він вважає, що «існує безліч педагогічних систем різного ступеня складності, що історично склалися». Їх діяльність «направлена на досягнення певної державної, педагогічної, психологічної мети». При цьому кожна з цих систем використовує вибірково тільки деякі прийоми з арсеналу можливих педагогічних засобів, здатних забезпечити досягнення цих цілей. Природно, кожна конкретна система діє в умовах, сприятливих для певної країни з її культурно-історичними традиціями і морально-етичними цінностями [2, с. 5–6].

У контексті нашого дослідження педагогічну систему доцільно розглядати як «безліч взаємопов'язаних структурних і функціональних компонентів, взаємодія яких допомагає досягненню єдиної для них усіх

мети – навчання і виховання підростаючого покоління» [5, с. 6]. Виходячи з цього, розглянемо основні підходи, використані нами при проектуванні педагогічної системи підготовки кадрів професійних керівників-лідерів і її реалізації в НАВС.

Під проектуванням системи розумітимемо «роботи, що проводяться з моменту визначення вимог до системи до моменту створення системи, що задовольняє цим вимогам. Іноді розрізняють проектування верхнього рівня, або архітектурне проектування, яке піднімає питання проектування головних компонентів системи, їх призначення і взаємозв'язків, і детальне проектування, в ході якого проектується внутрішня структура і механізм функціонування кожного компоненту» [6, с. 472]. Визначаючи цілі проектованої системи, будемо виходити з того, що зміст управлінської підготовки керівника-правоохоронця і формування кадрів професійних керівників-лідерів в світлі її методологічних основ повинен відображати основні елементи і зв'язки складної структури їх майбутньої управлінської діяльності. Ця структура достатньо повно представлена в запропонованих нами моделях цієї діяльності. Виходячи з неї, побудовані моделі особи керівника у вигляді сукупності вимог до його професійних і особистих якостей. Таким чином, цілями проектованої педагогічної системи було вибрано визначення наявності бажаних особистих якостей слухачів, вибір шляхів і засобів розвитку цих якостей до необхідного рівня і забезпечення їх ефективної реалізації в освітньому процесі. Його результат направлений на забезпечення відповідності професійних і особистих якостей випускників початковим вимогам. Для існуючих спеціальностей вони визначені освітньо-кваліфікаційними характеристиками, які містять і вимоги до управлінських знань, умінь і навичок.

Ми знаємо, що між людьми існують значні індивідуальні психологічні відмінності. Але, разом з тим, є і певна типова схожість, що дозволяє класифікувати їх по характеру, здібностям, темпераменту, інтересам та іншим якостям. Однією з характерних відмінностей чи схожістю є схильність до лідерства, до керівництва або, навпаки, до підпорядкування. Переважна більшість людей, навіть достатньо активних, творчих і ініціативних, частіше вважають за краще бути виконавцями, хоча майже кожному правоохоронцю в тій чи іншій мірі доводиться виконувати і управлінські функції. Професійними ж керівниками стають переважно люди з вираженою схильністю до лідерства і з розвиненими організаторськими здібностями. Проте ефективність навіть їх управлінської діяльності залежить від безлічі різних обставин.

Оскільки далеко не кожен слухач володіє такою сукупністю особистих якостей, фундаментальна управлінська підготовка не стане для більшості з них повною мірою запитом в майбутній професійній діяльності. З іншого боку, деякий її стандартний об'єм, призначений для всіх майбутніх випускників – слухачів магістратури системи МВС буде недостатнім для тих, хто стане професійним керівником. Тому педагогічна система управлінської підготовки майбутніх керівників

ОВС з погляду її цільового аспекту проектувалася нами у вигляді двокомпонентної структури, включаючи підсистему управлінської підготовки всіх магістрантів і підсистему формування професійних керівників-лідерів.

З позицій ієрархічності вибрана трирівнева структура системи, що включає підсистему підготовки майбутніх керівників до вступу в магістратуру під час отримання бакалаврської освіти та в практичних підрозділах, підсистему управлінської їх освіти під час навчання в магістратурі і підсистему управлінської підготовки фахівців під час післядипломної освіти.

Проектування педагогічної системи включало розробку змісту і технології реалізації її цілей і завдань, засобів і способів контролю ступеня досягнення поставлених цілей на кожному з етапів реалізації і мір по корекції системи. Це зажадало детального аналізу залежностей між окремими структурними елементами системи, виявлення всієї сукупності прямих і зворотних зв'язків між ними.

Трактування І. П. Підласим педагогічного процесу як системи у зв'язку з цим зацікавило нас. Базуючись на дослідженнях Ю. К. Бабанського, П. Ф. Каптерєвої, А. І. Пінкевіча і інших, він вважає, що «забезпечення єдності навчання, виховання і розвитку на основі цілісності і спільності складає головну суть педагогічного процесу». Розглядаючи педагогічний процес як систему, автор звертає увагу на «наявність в ньому безліч підсистем, упроваджених одна в іншу або об'єднаних між собою іншими типами зв'язків» [3, с. 180]. В той же час І. П. Підласий вважає, що педагогічний процес як система не ідентичний системі протікання процесу. Компонентами останньої він рахує педагогів, осіб, які виховуються і умови виховання. Педагогічний же процес, на його переконання, «характеризують цілі, завдання, зміст, методи, форми взаємодії педагогів і осіб, які виховуються, результати, що досягаються при цьому. Це і є компоненти, що створюють систему - цільовий, змістовний, діяльнісний, результативний" [3, с. 182]. Залишаючи осторонь термінологічні тонкощі і слідуючи в основному логіці І. П. Підласого, під час розробки і реалізації педагогічної системи підготовки управлінських кадрів в НАВС ми використовували для її характеристики цільовий, змістовний, діяльнісний, управлінський і результативний компоненти.

Важливою умовою досягнення високого рівня готовності майбутніх магістрів до управлінської діяльності є їх безперервна психолого-педагогічна і управлінська освіта. При цьому управлінські дисципліни віднесені не до гуманітарного, а до професійно орієнтованого циклу і послідовно відображають предмет, зміст і процеси управління в їх взаємозв'язку і взаємозалежності з конкретно оперативно-службовою або соціальною ситуацією. Не менш важливою умовою для проектованої системи стало забезпечення взаємопроникнення змісту управлінських і спеціальних правознавчих дисциплін. Саме на цьому здійснено проектування і реалізацію педагогічної системи управлінської

підготовки магістрів-правоохоронців і формування кадрів професійних керівників-лідерів в НАВС. Одним з найважливіших її організуючих елементів стало створення та функціонування кафедри управління та роботи з персоналом, основним завданням якої і стала практична реалізація системи.

Список бібліографічних посилань

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Льовченко Т. І. Сучасні дидактичні концепції в освіті. Київ : МАУП, 1995. 168 с.
3. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс : учеб. для студентов пед вузов. М. : Владос, 1996. 432 с.
4. Реан А. А., Бордовская Н. В., Розум С. И. Психология и педагогика. СПб. : Питер, 2000. 432 с.
5. Сериков В. В. Образование и личность. Теория и практика проектирования образовательных систем. М. : Логос, 1999. 272 с.
6. Толковый словарь по вычислительным системам / под ред. В. Иллинуорта и др. ; пер. с англ. А. К. Белоцкого и др. ; под ред. Е. К. Масловского. М. : Машиностроение, 1991. 560 с.

Отримано 16.03.2018

УДК 159.9

Ігор Володимирович КЛИМЕНКО,

*начальник Департаменту кадрового забезпечення
Національної поліції України (м. Київ),
кандидат психологічних наук*

**АНТИКОРУПЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ
ПРАВООХОРОНЦІВ ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ В СИСТЕМІ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МВС УКРАЇНИ**

Обґрунтовано необхідність цілеспрямованого формування антикорупційної спрямованості особистості в системі вищої поліцейської освіти. Визначено, що формування антикорупційної спрямованості особистості в умовах вищої поліцейської освіти має бути реалізоване за допомогою системного її формування у процесі професійного навчання і виховання.

Становлення України як незалежної, демократичної держави визначає потребу протидії соціальним явищам, що негативно впливають на розвиток суспільних відносин і створюють загрозу існуванню принципів, притаманних правовій державі.

Поряд із реформуванням правоохоронної системи, яке відбувається за умови неоднозначних і нестабільних суспільно-політичних процесів у державі, актуальним питанням, що впливає на ефективність діяльності правоохоронної системи, є проблема протидії деліктам, які трапляються